

مدیریت شهری

جلد دوم: مدیریت شهری در ایران

دکتر حسین ایمانی جاجرمی	□	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
دکتر علی نوذریپور	□	دانشور شهرسازی
دکتر سید محمدهادی ایازی	□	مدرس دانشگاه آزاد اسلامی شهر ری
دکتر اسماعیل صالحی	□	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
دکتر نوید سعیدی رضوانی	□	استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین
دکتر مجید عبداللهی	□	دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری
دکتر غلامرضا کاظمیان	□	عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

انتشارات تیسرا

به نام آن که جان را فکرت آموخت
چراغ دل به نور جان برافروخت

سرشناسه	:	مدیریت شهری؛ جلد دوم؛ مدیریت شهری در ایران / گروه نویسندگان
مشخصات نشر	:	تهران؛ تیسار، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	:	۵۸۶ ص؛ جدول و نمودار؛ ۲۱×۱۴/۵
فروست	:	نگاشت شهر؛ ۵۳
فروست	:	مدیریت؛ ۱۱
شابک	:	شابک ۱۱-۰۰۰: ۶۴-۶۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸؛ شابک دوره ۶۴-۶۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	گروه نویسندگان: حسین ایمانی جاجرمی، علی نوذری‌پور، سید محمدحسین ایازی، اسماعیل صالحی، نوید سعیدی‌رضوانی، مجید عبداللهی، غلامرضا کاتلمیان
موضوع	:	شهرداری
موضوع	:	سیاست شهرداری
موضوع	:	توسعه پایدار شهری
شناسه افزوده	:	شهرداری تهران؛ اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۲ م ۴ ۷۴۶۳ JS
رده‌بندی دیویی	:	۳۴۲/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۱۲۱۴۶۸

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

مدیریت شهری: جلد دوم: مدیریت شهری در ایران
گروه نویسندگان: حسین ایمانی جاجرمی، علی نوذریپور، سید محمدعلی لاری، اسماعیل صالحی، نوید سعیدی رضوانی،
مجید عبداللهی، غلامرضا کاظمیان
سفارش دهنده: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
ناظر علمی: سید رضا مصطفوی
مدیر تولید: سید محمدرضا بهلول
چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲
شماره نشر: ۵۸
سروراستار: معصومه ارچندانی؛ ویراستار: مزگان عطیمی
طراحی جلد: پرویز بیانی
لیتوگرافی: کارآ، چاپ: دالاهو، صحافی: کیمیا
ناظر فنی چاپ: مصطفی شریفی
نمدا: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان؛ قیمت دوره: ۴۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۲-۶۴-۰؛ شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۲-۶۶-۴
همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است
استفاده از مطالب با ذکر منبع بلاشکال است

انتشارات تبیسا
تهران، میدان بهارستان، خیابان ظهیرالاسلام، کوی ذیلقمان، پلاک ۳، واحد ۲، تلفن: ۳۳۹۹۹۴۳۳، ۳۳۹۹۹۴۳۴
www.Teessa.ir iTeessa@mail.com

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
تهران، بزرگراه شهید گمنام، ابتدای بزرگراه کردستان، تلفن: ۸۲۱۰۶۰۰۰

فهرست

۱۷.....	پیشگفتار
۲۱.....	مقدمه
۲۵.....	فصل یکم: سیر تحول مدیریت شهری
۲۵.....	۱-۱. مقدمه
۲۷.....	۱-۲. مدیریت شهری دوره پیش از اسلام
۲۸.....	۱-۳. مدیریت شهری در دوره پس از اسلام
۳۹.....	۱-۴. مدیریت شهری در دوران معاصر
۳۹.....	۱-۴-۱. عصر مشروطه
۵۱.....	۱-۴-۲. عصر پهلوی
۷۷.....	۱-۴-۳. عصر حاضر
۸۷.....	فصل دوم: محیط کلان مدیریت شهری
۸۷.....	۲-۱. مقدمه
۹۱.....	۲-۲. مجلس شورای اسلامی
۹۱.....	۲-۳. مجمع تشخیص مصلحت نظام
۹۲.....	۲-۴. هیئت وزیران
۹۲.....	۲-۵. شورای عالی شهرسازی و معماری
۹۳.....	۲-۶. شورای عالی اداری
۹۴.....	۲-۷. وزارت کشور و واخدهای تابعه
۹۷.....	۲-۸. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور
۹۸.....	۲-۹. وزارت راه و شهرسازی

- ۱۰-۲. سازمان حفاظت محیط زیست ۱۰۱
- ۱۱-۲. وزارت جهاد کشاورزی در سطوح ملی و استانی ۱۰۲
- ۱۲-۲. سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ۱۰۴
- ۱۳-۲. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ۱۰۴
- ۱۴-۲. سازمان اوقاف و امور خیریه ۱۰۵
- ۱۵-۲. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ۱۰۶
- ۱۶-۲. وزارت نیرو ۱۰۷
- ۱۷-۲. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ۱۱۰
- ۱۸-۲. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) ۱۱۲
- فصل سوم: شوراهای اسلامی شهر و مدیریت شهری** ۱۱۷
- ۱-۳. مقدمه ۱۱۷
- ۲-۳. شوراهای شهر در قانون اساسی کشور ۱۱۸
- ۳-۳. شوراهای اسلامی شهر در قوانین عادی ۱۱۹
- ۴-۳. مقامات و حضور در جلسات شوراهای ۱۲۱
- ۵-۳. مقامات کشوری و لزوم رعایت تصمیمات شوراهای ۱۲۲
- ۶-۳. انتخابات شوراهای شهر ۱۲۲
- ۷-۳. تشکیلات شوراهای شهر ۱۲۶
- ۱-۷-۳. زمان تشکیل شورای شهر ۱۲۷
- ۲-۷-۳. تشکیل هیئت رئیسه سنی ۱۲۷
- ۳-۷-۳. وظایف هیئت رئیسه سنی ۱۲۷
- ۴-۷-۳. هیئت رئیسه دائم ۱۲۷
- ۵-۷-۳. وظایف رئیس شورای شهر ۱۲۸
- ۶-۷-۳. وظایف نائب رئیس شورای شهر ۱۲۹
- ۷-۷-۳. وظایف هیئت رئیسه و سخن گو ۱۲۹
- ۸-۷-۳. نکات مهم آیین نامه داخلی شورای شهر ۱۲۹
- ۸-۳. تشکیل کمیسیون ها و کارگروه های تخصصی شورا ۱۳۰
- ۹-۳. وظایف کمیسیون فرهنگی اجتماعی ۱۳۰
- ۱۰-۳. وظایف کمیسیون عمران و حمل و نقل ۱۳۱
- ۱۱-۳. وظایف کمیسیون برنامه و بودجه ۱۳۱
- ۱۲-۳. وظایف کمیسیون تلفیق و هماهنگی دستگاه ها ۱۳۲

۱۳-۳. وظایف کمیسیون شهرسازی - معماری.....	۱۳۲
۱۴-۳. استعفای اعضای شورا.....	۱۳۲
۱۵-۳. تعیین جانشین برای عضو خارج شده از شورا.....	۱۳۳
۱۶-۳. غیبت اعضای شورا.....	۱۳۳
۱۷-۳. انتخاب نمایندگان شورا در سایر مجامع و شوراها.....	۱۳۴
۱۸-۳. تهیه دستور جلسات شورا.....	۱۳۴
۱۹-۳. نطق قبل از دستور.....	۱۳۴
۱۹-۱-۳. نطق قبل از ورود در دستور جلسه از سوی رئیس شورا.....	۱۳۵
۱۹-۲-۳. نطق موافقان و مخالفان دستور جلسه.....	۱۳۵
۲۰-۳. تقاضای کفایت مذاکرات، افزایش مدت شور یا مسکوت ماندن یک پیشنهاد.....	۱۳۶
۲۱-۳. تقدم اخطار درباره تنافی بودن طرح‌ها و پیشنهادها با قانون اساسی و مقررات.....	۱۳۶
۲۲-۳. دفاع از خود اشخاص حقیقی و حقوقی که مورد توهین قرار گرفته‌اند.....	۱۳۶
۲۳-۳. شوراها و ضرورت اطلاع رسانی به شهروندان.....	۱۳۶
۲۴-۳. شوراها و وضع عوارض.....	۱۳۷
۲۵-۳. شوراها و ارسال مصوبات برای مقامات اجرایی.....	۱۳۷
۲۶-۳. شورای شهر و شهردار.....	۱۳۸
۲۷-۳. شکایات از شوراها و نحوه رسیدگی به آن.....	۱۴۰
۲۸-۳. وظایف شوراها و شهر.....	۱۴۴
۲۹-۳. شوراها و شهرداری‌ها.....	۱۵۰
۳۰-۳. چالش‌های شوراها.....	۱۵۶
۳۰-۱-۳. عدم تفکیک امور محلی از امور ملی.....	۱۵۷
۳۰-۲-۳. تمرکزگرایی دولت و اختیارات محدود شوراها.....	۱۵۸
۳۱-۳. انتظارات مردم از شوراها.....	۱۶۰
۳۱-۱-۳. اهداف و وظایف مدیریت شهری (شورا و شهرداری).....	۱۶۱
فصل چهارم: اهداف مدیریت شهری.....	
۴-۱. مقدمه.....	۱۷۱
۴-۲. اهداف مدیریت شهری.....	۱۷۲
۴-۳. امور محلی چیست؟.....	۱۷۴

۱۷۶	۴-۳-۱. امور محلی و امور ملی
۱۷۸	۴-۴. جایگاه شوراها
۱۷۹	۴-۴-۱. مأموریت شوراها
۱۸۳	۴-۴-۲. ارتباط شورا و مردم
۱۸۵	۴-۵. وظایف مدیریت شهری
۱۸۵	۴-۶. وظایف شوراها
۱۸۷	۴-۶-۱. وظیفه برنامه‌ریزی
۱۸۹	۴-۶-۲. وظیفه اجرایی
۱۹۱	۴-۶-۳. وظایف تقنینی
۱۹۲	۴-۷. وظایف شهرداری‌ها
۱۹۶	۴-۸. آینده مدیریت شهری در ایران
۱۹۷	۴-۸-۱. فعالیت‌های قابل واگذاری در کوتاه‌مدت
۱۹۸	۴-۸-۲. فعالیت‌های قابل واگذاری در بلندمدت
۲۰۴	۴-۹. نتیجه‌گیری
۲۰۵	فصل پنجم: شهرسازی
۲۰۵	۵-۱. مقدمه
۲۰۹	۵-۲. اجرای طرح‌های شهرسازی
۲۱۹	۵-۲-۱. تهیه و تصویب طرح‌ها
۲۲۰	۵-۲-۲. اجرای طرح‌ها
۲۲۱	۵-۳. حریم شهری
۲۲۱	۵-۴. امور اجرایی کمیسیون‌های ماده ۱۰۰ قانون شهرداری
۲۲۳	۵-۵. سکونتگاه‌های غیررسمی
۲۲۵	۵-۶. علل شهرسازی سکونتگاه‌های غیررسمی
۲۲۵	۵-۶-۱. ضوابط تفکیک زمین
۲۲۶	۵-۶-۲. ضوابط ساخت‌وساز
۲۲۶	۵-۶-۳. ضوابط حوزه‌بندی
۲۲۷	۵-۷. نحوه مواجهه مدیریت شهری با موضوع اسکان غیررسمی
۲۲۸	۵-۸. سامان‌دهی بافت‌های فرسوده شهری
۲۲۸-۱	۵-۸-۱. سیاست‌ها و برنامه‌های بهسازی و نوسازی شهری در ایران پیش و پس از انقلاب اسلامی
۲۳۰	

۲-۸-۵. ویژگی‌های عمده طرح‌ها و برنامه‌های بهسازی و نوسازی شهری	۲۳۷
پیش از ۱۳۷۶	۲۳۷
۳-۸-۵. تشکیل سازمان عمران و بهسازی شهری ایران	۲۳۷
۴-۸-۵. سیاست‌های بهسازی و نوسازی شهری حفاصل سال‌های ۱۳۸۴ تا	۲۴۰
۱۳۸۸	۲۴۱
۵-۸-۵. سیاست مشارکت پایدار و گسترده مردم (۱۳۸۸ به بعد)	۲۴۳
۶-۸-۵. نتیجه‌گیری	۲۴۵
۹-۵. بافت‌های دارای ارزش (فرهنگی - تاریخی)	۲۴۸
۱-۹-۵. اقدام‌های وزارت راه و شهرسازی	۲۵۰
۲-۹-۵. چالش‌ها	۲۵۲
۱۰-۵. مبلان شهری	۲۵۳
۱-۱۰-۵. کارکردهای مبلان شهری	۲۵۶
۲-۱۰-۵. چالش‌های فرآوری مبلان شهری	۲۵۸
۳-۱۰-۵. راهکارها	۲۶۰
۱۱-۵. نتیجه‌گیری	۲۶۱
فصل ششم: محیط‌زیست و بهبود محیط شهری	۲۶۱
۱-۶. مقدمه	۲۶۱
۲-۶. وظایف شهرداری‌ها در ارائه خدمات شهری	۲۶۱
۱-۲-۶. حفاظت محیط‌زیست شهری	۲۷۱
۲-۲-۶. فضای سبز شهری	۲۷۱
۳-۲-۶. خدمات توزیعی	۲۷۲
۴-۲-۶. اداره امور آرامستان‌ها	۲۷۲
۳-۶. حفاظت محیط‌زیست شهری	۲۷۲
۱-۳-۶. مدیریت اجرایی پسماندهای شهری	۲۸۴
۴-۳-۶. مدیریت فضای سبز	۲۸۴
۱-۴-۶. تعریف فضای سبز	۲۸۷
۲-۴-۶. تاریخچه مدیریت فضای سبز شهری	۲۸۹
۳-۴-۶. مبانی قانونی مدیریت فضای سبز شهری	۲۹۰
۴-۴-۶. اهداف برنامه‌ریزی فضای سبز شهری	۲۹۳
۵-۶. خدمات توزیعی	

۶-۶. اداره امور آرامستان‌ها.....	۲۹۴
۶-۷. نتیجه‌گیری.....	۲۹۵
فصل هفتم: منابع درآمدی پایدار.....	۲۹۷
۷-۱. مقدمه.....	۲۹۷
۷-۲. تاریخچه.....	۲۹۹
۷-۳. تعاریف و مفاهیم.....	۳۰۰
۷-۳-۱. درآمدهای پایدار.....	۳۰۰
۷-۳-۲. خدمات عمومی.....	۳۰۱
۷-۳-۳. خدمات خصوصی.....	۳۰۱
۷-۳-۴. عوارض.....	۳۰۲
۷-۳-۵. بازار مالی.....	۳۰۲
۷-۳-۶. انحصار طبیعی.....	۳۰۲
۷-۳-۷. خدمات شهری.....	۳۰۲
۷-۳-۸. بهای خدمات شهری.....	۳۰۳
۷-۴. طبقه‌بندی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار شهرداری‌ها.....	۳۰۳
۷-۴-۱. درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر).....	۳۰۳
۷-۴-۲. درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی؛.....	۳۰۵
۷-۴-۳. بهای خدمات و درآمدهای مؤسسات انتفاعی شهرداری.....	۳۰۶
۷-۴-۴. درآمدهای حاصل از وجوه و اموال شهرداری.....	۳۰۷
۷-۴-۵. کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی.....	۳۰۸
۷-۴-۶. اعانات، هدایا و دارایی‌ها.....	۳۰۸
۷-۴-۷. سایر منابع تأمین اعتبار.....	۳۰۹
۷-۵. نظام تشخیص و وصول درآمد.....	۳۱۰
۷-۶. مناسبات مالی دولت و شهرداری‌ها.....	۳۱۲
۷-۷. بهای خدمات شهری.....	۳۱۴
۷-۸. بهره‌وری خدمات شهری.....	۳۱۵
۷-۹. خصوصی‌سازی خدمات شهری.....	۳۱۶
۷-۱۰. دسترسی به بازارهای مالی داخلی و خارجی.....	۳۱۶
۷-۱۱. کسب درآمد از دارایی‌های غیرمنقول شهری (عوارض نوسازی).....	۳۲۰
۷-۱۲. کسب درآمد از حمل‌ونقل و ترافیک شهری.....	۳۲۱

۳۲۲.....	۷-۱۳. کسب درآمد از فعالیت‌های اقتصادی شهر
۳۲۳.....	۷-۱۴. اخذ ارزش افزوده ساخت و ساز و افزایش ارزش سرمایه‌ای
۳۲۴.....	۷-۱۵. نتیجه‌گیری
۳۲۷.....	فصل هشتم: ایمنی و مدیریت بحران
۳۲۷.....	۸-۱. مقدمه
۳۲۸.....	۸-۲. آتش‌نشانی و خدمات ایمنی
۳۲۸.....	۸-۲-۱. تاریخچه
۳۳۲.....	۸-۲-۲. خدمات آتش‌نشانی
۳۳۵.....	۸-۲-۳. منابع درآمد سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی
۳۳۶.....	۸-۲-۴. فعالیت‌های قابل پروا سپاری سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی
۳۳۷.....	۸-۳. پیشگیری و مدیریت بحران
۳۳۷.....	۸-۳-۱. مقدمه
۳۳۹.....	۸-۳-۲. مدیریت جامع بحران
۳۴۱.....	۸-۳-۳. مدیریت بحران در کشور
۳۵۴.....	۸-۴. مدیریت روان‌آب، مسیل‌ها و قنات‌های شهری
۳۵۵.....	۸-۴-۱. طراحی مسیل و سیل‌برگردان
۳۶۲.....	۸-۵. نتیجه‌گیری
۳۶۵.....	فصل نهم: وظایف اجتماعی و فرهنگی مدیریت شهری
۳۶۵.....	۹-۱. مقدمه
۳۶۹.....	۹-۲. وظایف اجتماعی و فرهنگی شهرداری‌ها
۳۷۲.....	۹-۳. مدیریت شهری و دگرگونی ارزش‌ها
۳۷۷.....	۹-۴. تاریخچه
۳۸۱.....	۹-۵. برنامه‌ریزی گذران اوقات فراغت
۳۸۲.....	۹-۵-۱. تعریف اوقات فراغت
۳۸۳.....	۹-۵-۲. فضاهای گذران اوقات فراغت
۳۹۷.....	۹-۶. گردشگری
۴۰۱.....	۹-۷. کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی
۴۰۷.....	۹-۸. توانمندسازی و مشارکت‌های اجتماعی
۴۱۱.....	۹-۹. شوراها و وظایف فرهنگی-اجتماعی

- ۹-۱۰. مبانی حقوقی..... ۴۱۱
 ۹-۱۱. زمینه‌های اصلی..... ۴۱۳
 ۹-۱۲. برنامه‌ها و اقدامات..... ۴۱۵
 ۹-۱۳. نتیجه‌گیری..... ۴۱۷

فصل دهم: مدیریت شهری، مشارکت شهروندی و اجتماع شهری..... ۴۲۱

- ۱۰-۱. مقدمه..... ۴۲۱
 ۱۰-۲. پیش شرط‌های مشارکت..... ۴۲۵
 الف) دولت..... ۴۲۶
 ب) شهرداری..... ۴۲۶
 پ) سازمان‌های غیردولتی..... ۴۲۶
 ت) اجتماع محلی..... ۴۲۷
 ۱۰-۳. برخی تجربه‌های مشارکت شهروندی در مدیریت شهری ایران..... ۴۳۰
 الف) طرح شهردار مدرسه در تهران..... ۴۳۰

فصل یازدهم: ساختار و تشکیلات شهرداری‌های کشور..... ۴۳۳

- ۱۱-۱. ساختار شهرداری‌ها..... ۴۳۳
 ۱۱-۲. روش‌شناسی سازمان‌دهی در شهرداری‌ها..... ۴۳۴
 ۱۱-۳. مبانی قانونی سازمان‌دهی..... ۴۳۷
 ۱۱-۴. الگوهای سازمان‌دهی..... ۴۳۹
 ۱۱-۵. فرایند تهیه و تصویب چارت تشکیلات شهرداری‌های کلان‌شهر..... ۴۴۷
 ۱۱-۶. مسائل استخدامی و نیروی انسانی شهرداری‌ها..... ۴۵۴
 ۱۱-۷. اقدام‌های سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در راستای رفع مشکلات و موانع در حوزه نیروی انسانی..... ۴۵۷
 ۱۱-۸. مسائل و مشکلات مربوط به ساختار سازمانی شهرداری‌ها..... ۴۵۹
 ۱۱-۸-۱. تفاوت ساختار سازمانی موجود با ساختار سازمانی مصوب..... ۴۵۹
 ۱۱-۸-۲. روند طولانی بررسی و تصویب ساختار سازمانی شهرداری‌ها..... ۴۶۰
 ۱۱-۸-۳. نبود دستورکار واحد از سوی وزارت کشور..... ۴۶۱
 ۱۱-۸-۴. ایجاد مدیریت‌های جدید و صدور ابلاغ پست مدیریت به‌وسیله شهردار خارج از ساختار مصوب..... ۴۶۱
 ۱۱-۸-۵. عدم امکان دفاع از تشکیلات ارسالی به سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها..... ۴۶۲

- ۱۱-۸-۶. مشکلات مرتبط با ساختارهای سازمانی مصوب شهرداری‌ها به وسیله سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها..... ۴۶۳
- ۱۱-۸-۷. سایر مشکلات..... ۴۶۵
- ۱۱-۹. راهکارهایی برای رفع مشکلات..... ۴۶۶
- ۱۱-۱۰. نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد..... ۴۶۷
- ۱۱-۱۱. ساختار سازمانی شهرداری تهران..... ۴۷۰
- ۱۱-۱۲. شورای اسلامی شهر تهران..... ۴۷۱
- ۱۱-۱۲-۱. مشکلات شورای اسلامی شهر تهران..... ۴۷۴
- ۱۱-۱۲-۲. کمیسیون‌های اصلی شورای اسلامی شهر تهران..... ۴۷۴
- ۱۱-۱۲-۳. کمیته محیط‌زیست..... ۴۷۶
- ۱۱-۱۲-۴. شوراهاری‌ها..... ۴۷۷
- ۱۱-۱۳. وظایف و اختیارات شهرداری تهران..... ۴۷۷
- ۱۱-۱۴. حوزه شهرداری تهران..... ۴۷۹
- ۱۱-۱۴-۱. اداره کل دفتر شهرداری..... ۴۷۹
- ۱۱-۱۴-۲. حراست کل..... ۴۸۰
- ۱۱-۱۴-۳. سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران..... ۴۸۰
- ۱۱-۱۴-۴. اداره کل روابط عمومی و بین‌الملل..... ۴۸۴
- ۱۱-۱۴-۵. ستاد توانمندسازی زنان سرپرست خانوار..... ۴۸۵
- ۱۱-۱۴-۶. مرکز سامانه مدیریت شهری (۱۳۷)..... ۴۸۵
- ۱۱-۱۴-۷. مرکز نظارت همگانی (سامانه ۱۸۸۸)..... ۴۸۷
- ۱۱-۱۴-۸. سازمان بازرسی..... ۴۸۸
- ۱۱-۱۵. معاونت‌های شهرداری تهران..... ۴۸۸
- ۱۱-۱۵-۱. معاونت مالی و اداری..... ۴۸۹
- ۱۱-۱۵-۲. معاونت فنی و عمرانی..... ۴۹۳
- ۱۱-۱۵-۳. معاونت شهرسازی و معماری..... ۴۹۷
- ۱۱-۱۵-۴. معاونت تحقیقات و برنامه‌ریزی توسعه شهری..... ۵۰۱
- ۱۱-۱۵-۵. معاونت حمل‌ونقل و ترافیک..... ۵۰۶
- ۱۱-۱۵-۶. معاونت امور شهری و محیط‌زیست..... ۵۰۹
- ۱۱-۱۵-۷. معاونت امور اجتماعی و فرهنگی..... ۵۱۷
- ۱۱-۱۵-۸. معاونت هماهنگی و امور مناطق..... ۵۲۴
- ۱۱-۱۵-۹. معاونت حقوقی، شورا و امور مجلس..... ۵۲۶

۵۲۷.....	۱۱-۱۶. مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
۵۲۹.....	۱۱-۱۷. سازمان‌های زیرمجموعه حوزه معاونت‌ها
۵۳۱.....	۱۱-۱۸. نتیجه‌گیری
۵۳۲.....	الف) نبود ضابطه‌مندی در قبال روشمندی و همگونی سازمانی
۵۳۲.....	ب) تداخل موضوعی و وظایف
۵۳۲.....	ب) نامربوط بودن زیرسازمان‌ها
۵۳۳.....	ب) کاستی‌های تعامل درونی سازمان و تشکیلات شهرداری
۵۳۳.....	ث) فاصله میان تصویب روشمند و اجرا
۵۳۳.....	ج) نبود خدمات جدید شهری
۵۳۴.....	چ) تصدی‌گری غیر ضروری
۵۳۴.....	ح) نبود انعطاف سازمانی

۵۳۵.....	فصل دوازدهم: برنامه‌ریزی در شهرداری‌ها
۵۳۵.....	۱۲-۱. مقدمه
۵۳۷.....	۱۲-۲. تعاریف و مفاهیم
۵۳۷.....	۱۲-۲-۱. برنامه‌ریزی
۵۳۹.....	۱۲-۲-۲. چشم‌انداز
۵۳۹.....	۱۲-۲-۳. راهبرد
۵۴۰.....	۱۲-۲-۴. سیاست
۵۴۱.....	۱۲-۲-۵. طرح
۵۴۱.....	۱۲-۲-۶. هدف کمی، مقصد
۵۴۳.....	۱۲-۲-۷. اولویت
۵۴۳.....	۱۲-۲-۸. طرح جامع
۵۴۴.....	۱۲-۲-۹. طرح تفصیلی
۵۴۵.....	۱۲-۲-۱۰. طرح هادی
۵۴۵.....	۱۲-۳. برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهر
۵۴۶.....	۱۲-۳-۱. تاریخچه
۵۵۱.....	۱۲-۴. نقش دولت در نظام برنامه‌ریزی شهرداری‌ها
۵۵۵.....	۱۲-۵. نقش مردم در نظام برنامه‌ریزی شهرداری‌ها
۵۵۸.....	۱۲-۶. برنامه‌ریزی شهرداری‌ها و مسائل مالی
۵۶۰.....	۱۲-۷. ویژگی‌ها و مختصات برنامه پنج‌ساله شهرداری‌ها

۱۲-۸. فرایند برنامه‌ریزی در شهرداری	۵۶۱
۱۲-۹. نتیجه‌گیری	۵۶۳
فصل سیزدهم: چالش‌ها و آینده مدیریت شهری	۵۶۷
۱۳-۱. مقدمه	۵۶۷
۱۳-۲. نقش در مدل مدیریت شهری ایران و ضرورت تفکیک رهبری سیاسی از مدیریت تخصصی	۵۶۸
۱۳-۳. محدودیت در وظایف نهادهای مدیریت شهری	۵۶۸
۱۳-۴. یکسانی مدل اداره امور شهر در تمامی شهرهای کشور	۵۶۹
۱۳-۵. نقص سارو کارهای نظارت و تعادل بخشی در تنظیم رابطه شورا و شهردار ...	۵۷۰
۱۳-۶. شکل نگرفتن شوراهای محله‌ای و منطقه‌ای زیرمجموعه شوراهای شهر	۵۷۱
۱۳-۷. نحوه انتخاب اعضای شورای شهر	۵۷۱
۱۳-۸. مدیریت شهری و مسئله اداره منطقه شهری	۵۷۲
۱۳-۹. نبود اتحادیه شهرداری‌ها	۵۷۳
کتابنامه	۵۷۵

www.ketab.ir

شهرها در ایران به مانند بیشتر کشورهای جهان تبدیل به مکان‌های اصلی زندگی شده‌اند. زندگی شهری پیچیده و چندگانه است و در سطوح و ابعاد مختلفی جریان می‌یابد که می‌توان آن را از منظر فرد، خانواده و گروه‌های کوچک بررسی کرد. می‌توان سطح تحلیل را کمی بالاتر برد و به سطوح میانی پرداخت و محله و سازمان‌های کار و فراغت را در نظر گرفت. از منظری دیگر می‌توان به کارکرد انواع نهادهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در سطح شهر پرداخت و تأثیر آنها بر فرد و گروه‌های اجتماعی را مطالعه کرد. پیچیدگی زندگی شهری به همین جا خاتمه نمی‌یابد. روابط میان شهرها با یکدیگر، میان شهرها و دولت ملی و روابط میان سازمان‌های بین‌المللی و شهرها نیز بُعد دیگری از این نوع زندگی است؛ بنابراین می‌توان مشاهده کرد که گسترش شهرها بر پیچیدگی مسائل می‌افزاید و موضوعات جدیدی را می‌آفریند.

در سال‌های اخیر جهانی‌شدن و از میان رفتن موانع سستی پیوند و ارتباط میان انسان‌ها به سبب فناوری‌های نوین ارتباطی مانند اینترنت، تهدیدها و فرصت‌های بی‌شماری را پدید آورده است. از یک سو،

تقاضاهای شهروندان متعدد و چندگانه شده و از سوی دیگر، دسترسی به دانش و تجربه‌های مدیریت شهری بسیار آسان شده است. شهروندان اکنون می‌توانند با بهره‌گیری از فناوری‌های ارتباطی چه در قالب فرد و چه در قالب گروه، نظرات و دیدگاه‌های خود را درباره شهر و اداره آن، به گوش سایر شهروندان و مدیران شهری برسانند. مقامات شهری نیز می‌توانند به مدد همان فناوری‌ها، بسترهای بیشتری را برای مشارکت شهروندان در اداره شهرها فراهم کنند.

با وجود پیشرفت‌های فنی و نوآوری‌های بسیار در این حوزه، شهرها همچنان نیازمند سطوحی از روابط نزدیک و مستقیم میان انسان‌ها هستند؛ سطوحی که توانایی آفرینش سرمایه اجتماعی و پیامدهای سودمند آن مانند کاهش هزینه‌های عمل، افزایش همیاری و کمک متقابل را داشته باشد. محله شهری نمونه‌ای روشن از این دسته سطوح است که می‌تواند مولد سرمایه اجتماعی باشد این نیاز که همچنان در هیاهوی پیشرفت‌های خیره‌کننده به تداوم خود ادامه می‌دهد، واسطه‌ای است که امروز و دیروز شهر را به یکدیگر پیوند می‌زند. محله‌ها به عنوان قدیمی‌ترین شکل زندگی شهری حاوی تجربه‌هایی هستند که بسیاری از آنها مانند کدخدای محلات، با پالایشی اندک به کار مدیریت شهری امروز می‌آیند؛ از همین رو بخشی از دانش مورد نیاز مدیران شهری امروز، آگاهی از تجربه‌های زندگی شهری گذشته است.

تشکیل شوراهای اسلامی شهر و تأسیس سازمان‌های نوین برای اداره بهتر امور شهرها و مشارکت شهروندان، بازیگران جدیدی را وارد عرصه مدیریت شهری کرده است. بازیگرانی که بیشتر آنها به سبب نوپایی تشکیلات، تجربه چندانی در زمینه نقشی که بر عهده گرفته‌اند، ندارند؛ از همین رو باید سازوکارها و ابزارهایی را تدارک دید که عمل

بازیگران جدید با کمترین هزینه و بیشترین دستاورد همراه باشد. مقابله با چالش‌های نوین و پیچیده اداره شهر، نیازمند دانشی است که هم از منابع غنی تجربه‌های زندگی شهری گذشته بهره گیرد و هم از دستاوردهای مدیریت شهری نوین. مسائلی که طرح شد این نکته مهم را گوشزد می‌کند که مدیریت شهرهای پیچیده امروز، نیازمند بینش و دانشی به‌روز و پیشرفته است. در تدارک چنین بینش و دانشی، منابع آموزشی نقش مهمی جایگزین دارند؛ منابعی که مهم‌ترین و معتبرترین یافته‌های دانش اداره شهر را در خود داشته و خوانندگان خود را به اندیشه و تأمل تشویق کنند. مجموعه کتاب‌های سه‌گانه مدیریت شهری می‌کوشد تا چنین منابعی را فراهم کند. مجلد حاضر از این مجموعه به مدیریت شهری در ایران پرداخته است. کتاب تلاش کرده تا ابتدا با طرح مباحث تاریخی، خواننده را با تجربه‌های بومی دانش اداره شهر آشنا کند. تحولات معاصر مدیریت شهری در بخش دیگری مورد بررسی قرار گرفته و به سال‌های پیش و پس از انقلاب اسلامی تقسیم شده است. تشکیل شوراهای شهر تحول بزرگی در مدیریت شهری کشور بود که ایران را از بسیاری از کشورهای منطقه متمایز می‌کرد؛ از همین رو این عنصر مردمی مدیریت شهری موضوع مهم دیگری است که بخشی از کتاب حاضر را به خود اختصاص داده است. خواننده در ادامه با تشکیلات و سازمان‌های مدیریت شهری در ایران آشنا می‌شود و دیدگاه نسبتاً جامعی در این زمینه کسب می‌کند. در انتهای کتاب نیز چالش‌ها و آینده مدیریت شهری به بحث گذاشته شده تا خواننده را نسبت به مسائل پیش رو در حوزه اداره شهر آگاهی بخشیده و او را تشویق به اندیشه در این خصوص کند.

زیست محیطی، ترافیک پرمسئله، کمبود مسکن، اسکان غیررسمی و مدیریت ناکارآمد دارند؛ بنابراین می‌توان گفت شهرنشینی چالشی اساسی برای همه کشورها در سده بیست و یکم میلادی است. با وجود توصیه‌ها و در برخی موارد تلاش‌ها برای بازگشت مهاجران از شهرها به مبادی‌ای که از آنجا آمده‌اند، چنین سیاست‌هایی از همان آغاز شکست خورده و به ندرت ممکن است کسانی که تمامی داروندار خود را برداشته و امیدوارانه به شهرها آمده‌اند، بار دیگر به شرایطی بازگردند که از آن گریخته‌اند؛ از این رو آنچه باقی می‌ماند توجه به مدیریت بهتر شهرهاست تا آنها را به مکانی‌هایی تبدیل کند که شایسته زیست آدمی باشند و دیگر در آنها نشانی از فقر، نابودی محیط زیست و نابرابری نباشد.

با افزایش تقاضاها و مطالبات شهروندان در کنار رشد و گسترش سواد و آگاهی به‌ویژه از نوع رسانه‌ای آن، به مدد فناوری‌های نوین اطلاعاتی، مدیریت شهری در سال‌های اخیر به مهم‌ترین مسئله تبدیل شده و انتظار آن است که مدیران شهری بتوانند با هزینه‌های اندک، کیفیت بالا و سرعت مناسب، تقاضاهای گوناگون شهرنشینان را تأمین کنند. عملکرد موفق مدیران شهری تا اندازه زیادی به دانش و آگاهی آنان از نظام تحت مدیریتشان بستگی دارد. از آنجاکه اداره شهرها در هر جامعه بستگی زیادی به تاریخ، فرهنگ، تعاملات میان تمدن‌ها و تجربه‌ها و الگوهای به اجرا درآمده دارد، به‌سادگی نمی‌توان شیوه‌ها و فنون مدیریت شهری را از جایی وارد کرد و آنها را به کار بست. برای مثال تجربه‌های تاریخی متفاوت در سه کشور همسایه یعنی ایران، ترکیه و عراق سبب شده تا هریک از آنها نظام‌های مدیریت شهری متفاوتی داشته باشند؛ از این رو توجه به داده‌های تاریخی و اطلاعات بومی برای هر کشوری در حوزه نظام‌های مدیریتی و انسانی، نسبت به گرتة‌برداری

صرف از دیگر کشورها در اولویت قرار دارد.

جلد دوم مجموعه کتاب‌های مدیریت شهری با توجه به هدف بالا برای تأمین اطلاعات در حوزه مدیریت شهری در ایران به نگارش درآمده است. این جلد تلاش کرده تا با دیدی تاریخی و تحلیلی خوانندگان را با تاریخچه و تحولات مدیریت شهری در ایران آشنا سازد. در این بخش از کتاب، سیر تحول مدیریت شهری، بر اساس اسناد و مدارک موجود از زمان پیش از اسلام تا عصر مشروطه، هنگام تصویب نخستین قانون شهرداری در ایران و از آن پس تا زمان حاضر، مرور شده است. فصل تاریخی دو بخش دارد: نخست، «مدیریت شهری در دوران سستی» شامل دوره‌های «پیش از اسلام» و «پس از اسلام» و دوم، «مدیریت شهری در دوران ماضی» که به زمان مشروطه و عصر حاضر می‌پردازد. این فصل کوشیده تا تصویری از تحول مدیریت شهری در ایران و ورود عناصر نو به آن را نشان دهد. در فصل‌های بعدی، به بیان مهم‌ترین بازیگران و سازمان‌های حوزه مدیریت شهری پرداخته شده است. بازیگران مهمی مانند مجلس شورای اسلامی، هیئت وزیران و انواع وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها بر سرنوشت مدیریت شهری در ایران تأثیر دارند و لازم است تا خوانندگان با آنها و به‌ویژه با وظایفی که در زمینه مدیریت شهری دارند، آشنا شوند. از آنجاکه تأسیس شوراهای شهر تداوم راهی است که در سال ۱۲۸۶ با تصویب قانون بلدیة پیموده شد، بخشی از این جلد به این نهاد مهم اختصاص یافته است. نگاهی به تحولات سیاسی و اجتماعی سال‌های اخیر در کشور نشان می‌دهد شوراها اهمیت بیشتری در نظام اداری و سیاسی کشور پیدا کرده‌اند و نمی‌توان نسبت به آنها در حوزه مدیریت شهری بی‌تفاوت بود. بیان مهم‌ترین اهداف و وظایف مدیریت شهری در ایران با توجه به قوانین و مقررات موجود،

بخش دیگری از این کتاب را تشکیل می‌دهد و به خواننده درکی عمومی از چگونگی فعالیت مدیریت شهری در نظام اداری ایران خواهد داد. در پایان کتاب نیز بحثی در باره مهم‌ترین چالش‌هایی که مدیریت شهری ایرانی با آنها مواجه است، آمده تا خوانندگان را متوجه اهمیت و لزوم اندیشه و پژوهش بیشتر در این حوزه نماید. برای مثال، نبود اتحادیه شهرداری‌ها در ایران سبب شده تا فرصت‌های همکاری و مشارکت در خرید تدارکات و لوازم، تبادل تجربه‌های مدیریت شهری و افزایش توان چانه‌زنی برای دفاع از منافع شهرها در سیاست‌گذاری‌های ملی، کاهش یابد و مدیریت شهری نتواند از تمامی توان بالقوه خود برای ایفای نقش‌های موثرتر در توسعه شهرها بهره‌برداری کند.

در هر حال، این مجلد بخشی از نخستین تلاش‌ها برای درک و فهم مدیریت شهری در ایران است و امید است موجب انگیزش بیشتر برای گسترش حوزه دانش مدیریت شهری در کشور شود.